

Лаленков С.М., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
м. Харків, Україна

ЩОДО РОЗМІРУ СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ, ЯК ПРИМУСОВОГО СПОСОБУ УТРИМАННЯ ДИТИНИ

Розуміння людини як суспільної істоти відоме ще з часів Аристотеля, який свого часу вважав це важливим.

Крім соціального статусу, етнічної приналежності, майнового та матеріального становища, з моменту народження і до кінця життя кожний член суспільства має таку характеристику, як сімейно-шлюбний стан.

В Сімейному кодексі України 2004 року, в частині 3 визначено, що сім'я є основним осередком суспільства [1].

Укладаючи шлюб, створюючи сім'ю, жінки та чоловіки мають усвідомлювати, що через деякий час перебування подружжям вони стануть батьками і в них народяться діти.

Концепція державної сімейної політики, яка була затверджена Постановою Верховної Ради України від 17 вересня 1999 року зазначила, що сім'я є інтегральним показником суспільного розвитку який відображає моральний стан суспільства і є могутнім фактором демографічного потенціалу [2].

Згідно зі статтею 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство та батьківство охороняються державою [3].

З появою на світ дітей у батьків виникають обов'язки щодо їх виховання та утримання. Батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття – цей обов'язок закріплений як в ст. 51 Конституції України [3], так і в статті 180 Сімейного кодексу України [1].

Сімейний кодекс України в главі 15 «Обов'язок матері, батька утримувати дитину та його виконання» регулює правовідносини, щодо виконання обов'язку батьків по утриманню дітей, визначає способи та відповідальність за ухилення від його виконання [1].

За статтею 181 Сімейного кодексу України, – за домовленістю між батьками дитини той із них, хто проживає окремо від дитини, може брати участь у її утриманні в грошовій і (або) натуральній формі [1]. Норма цієї статті передбачає способи обов'язку утримувати дитину: добровільний та примусовий. У випадках, коли батьки не можуть домовитися про порядок утримання дитини або взагалі намагаються дистанціюватися від виконання свого конституційного обов'язку, застосовується примусовий. В такому випадку законодавством України передбачений механізм

вирішення цієї проблеми за допомогою судового захисту. Якраз цей спосіб пропонується автором для дослідження.

Частина 3 статті 181 Сімейного кодексу України передбачає, що за рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька або у твердій грошовій сумі за вибором того з батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина [1].

Законодавець досить лаконічно визначив аліменти, як грошові кошти на утримання дитини.

Як зазначає А.О. Дутко, у сімейному праві під аліментами (з лат. *alimentum* – їжа, утримання) розуміється матеріальне утримання, що надається однією особою іншій на умовах, встановлених законодавством про сім'ю, за згодою сторін. Термін «аліменти» вживається виключно у поєднанні з лексемами «присуджені», «стягнення», тобто в сенсі «кошти на утримання». З цього випливає, що термін «утримання» відображає нормальний, звичний розвиток подій (батьки утримують дитину, спільно проживаючи з нею; чоловік утримує дружину, яка раніше за нього досягла пенсійного віку), без тиску закону чи рішення суду [4].

На мою думку, законодавче регулювання деяких аспектів примусового способу обов'язку утримувати дитину дещо не допрацьовано, а саме щодо визначення розміру стягнення аліментів. Для отримання аліментів з того з батьків, хто не зовсім відповідально ставиться до обов'язку утримувати дитину, інший з батьків має право звернутися до суду з позовом про стягнення аліментів або з заявою про отримання судового наказу.

Судовий наказ – це найшвидший спосіб для стягнення аліментів. Суд видає його протягом п'яти днів з дня отримання інформації про місце проживання (перебування) фізичної особи – боржника. Суд розглядає таку справу на підставі доданих до заяви документів, без виклику сторін.

За судовим наказом аліменти можна стягнути лише у чітко визначених розмірах. Заявник може заявити лише одну із двох вимог, закріплених у частині 1 статті 161 Цивільного процесуального кодексу України [5] (далі – ЦПК України): на одну дитину – 1/4, на двох дітей – 1/3, на трьох і більше дітей – 1/2 заробітку (доходу) платника аліментів, але не більше 10 прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку; у твердій грошовій сумі в розмірі 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Для того, щоб отримати більший розмір аліментів необхідно звертатися до суду з позовною заявою. В такому випадку розгляд справи відбуватиметься у порядку позовного провадження.

Сума аліментів, що може бути присуджена дитині в порядку позовного провадження, не передбачає максимально граничного розміру аліментів на дитину. За рішенням суду кошти на утримання дитини можуть стягуватись у частці від доходу відповідача або у твердій грошовій сумі. Частиною 1 статті 183 Сімейного кодексу України визначено, що частка заробітку (доходу) матері, батька, яка буде стягуватися як аліменти на дитину, визначається судом [1].

Верховний Суд висловився, що згідно зі статтею 182 Сімейного кодексу України при визначенні розміру аліментів суд враховує: стан здоров'я та матеріальне становище дитини; стан здоров'я та матеріальне становище платника аліментів; наявність у платника аліментів інших дітей, непрацевдатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина; наявність рухомого та нерухомого майна, грошових коштів; доведені стягувачем аліментів витрати платника аліментів, у тому числі на придбання нерухомого або рухомого майна, сума яких перевищує десятикратний розмір прожиткового мінімуму для працевдатної особи, якщо платником аліментів не доведено джерело походження коштів; та інші обставини, що мають істотне значення. Розмір аліментів має бути необхідним та достатнім для забезпечення гармонійного розвитку дитини. Частиною 1 статті 183 Сімейного кодексу України визначено, що частка заробітку (доходу) матері, батька, яка буде стягуватися як аліменти на дитину, визначається судом [6].

На мою думку законодавцю необхідно визначити частку заробітку (доходу), яка підлягає стягненню з платника аліментів в позовному провадженні так само, як і в порядку стягнення за заявою про видачу судового наказу. Все одно суди при вирішенні розміру аліментів в позовному провадженні, який підлягає стягненню, застосовують шкалу розмірів як в наказному провадженні. Я вважаю, що таке визначення розміру в частках буде мати конкретність та більш зрозумілу визначеність. Щодо підвищеного розміру аліментів, в деяких випадках можливо застосувати у твердій грошовій сумі додатково до часток від заробітку (доходу) особи, яка повинна сплачувати аліменти.

Література

1. Сімейний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21–22. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
2. Постанова Верховної Ради України від 17 вересня 1999 року. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 46–47. Ст. 404.
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Сімейне право України: підручник / за ред. А.О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.

5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

6. Постанова Верховного суду від 30 липня 2021 року, справа № 367/3084/18. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/98765050?fbclid=IwAR3ryH1ZaHyWaldhuVil1G0glyb7KfQsJeiA78azYkpSp_ZECDuTGD1B8_k.

УДК 347.22(043.2)

Малюга Л.Ю., д.ю.н., доцент,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

СУЧАСНІ НЕДОЛІКИ ТА ПРОГАЛИНИ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

З 24 лютого 2022 року, після повномасштабного вторгнення рф в Україну, відбуваються стрімкі структурні зміни для зміцнення ринкових засад функціонування економіки, подолання бідності та відновлення ринку праці в Україні. І вже зараз потрібно започаткувати правові основи для суспільних реформ, які дадуть можливість після завершення війни розвивати економіку, повертаючи людей на батьківщину для її відновлення та розвитку, зниження рівня безробіття, створення і збереження робочих місць та організації ефективного використання найманої праці з інноваційними формами її організації.

На сьогодні одним із важливих завдань держави є створення і реалізація соціальних програм, спрямованих на повернення українців додому та перетворення правової системи, яка здатна реально і повно забезпечити пріоритет загально визнаних прав і свобод, доступ до правосуддя та судовий захист, а також відновлення порушених прав. Вірно, на нашу думку, зазначає С.С. Лукаш, що державні діячі та вітчизняні вчені-правники постійно вносять свої пропозиції щодо можливих шляхів здійснення реформи трудового законодавства, але все ж ситуація залишається незмінною і відносини праці до цього часу урегульовані Кодексом законів про працю 1971 року [1, с. 148]. Тому реформування трудового законодавства повинно бути спрямоване на приведення його у відповідність з Конституцією України з урахуванням загально визнаних принципів і норм міжнародного права, а також нових соціально-економічних реалій, за яких функціонує сучасний ринок праці в Україні [2, с. 7]. У попередніх публікаціях нами було підкреслено, що у чинному законодавстві України є численні прогалини та суперечності, а окремі положення та навіть нормативно-правові акти допускають різне тлумачення окремих трудових відносин, що призводить до численних